พระสถูปของพระเจ้าอินทวิชยานนท์

บนยอดดอยอินทนนท์

และพระประวัติเจ้าอินทวิชยานนท์

เจ้าหลวงเชียงใหม่ องค์ที่ ๗

จัดพิมพ์เผยแพร่

โดย

คณะกรรมการมูลนิธิพระสถูปพระเจ้าอินทวิชยานนท์

เจ้าอินทวิชยานนท์

เจ้าหลวงเชียงใหม่ องค์ที่ ๗

พระสถูปของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ บนยอดดอยอินทนนท์

ที่ปรึกษา: ศาสตราจารย์เกียรติคุณ มณี พยอมยงค์
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อุดม รุ่งเรืองศรี

จัดพิมพ์โดย: ดร.เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่
(ประธานมูลนิธิพระสถูปพระเจ้าอินทวิชยานนท์)
อาจารย์ประวิทย์ ตันตลานุกุล
(ครูภูมิปัญญาไทยด้านภาษาและวรรณกรรม)
อาจารย์ยุพิน เข็มมุกด์
(ผู้เชี่ยวชาญด้านล้านนาคดี)

พิมพ์ครั้งที่ ๒: การจัดงานประเพณีไหว้สาพระเจ้าอินทวิชยานนท์ประจำปี
๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

จำนวนพิมพ์: ๓,๐๐๐ เล่ม

จำนวนหน้า: ๔๒ หน้า

พิมพ์ที่: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เค อิมเมจ ซัพพลาย
๑๙๕/๕ ม.๒ ต.หนองหอย อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐
โทร. ๐๕๓-๓๓๔๙๕๙ แฟกซ์ ๐๕๓-๓๓๔๙๖๐

สารบัญ

คำกล่าวเฉลิมพระเกียรติพระเจ้าอินทวิชยานนท์ ๔

พระสถูปพระเจ้าอินทวิชยานนท์ บนยอดดอยอินทนนท์ ๖

บันทึกการก่อสร้างพระสถูปพระเจ้าอินทวิชยานนท์ ๑๓

พระประวัติของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ ๒๑

สถานการณ์ในยุคของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ ๒๗

ความเป็นมาของราชตระกูลวงศ์เจ้าเจ็ดตน ๒๙

แผนการกอบกู้ชิงเมือง ๓๑

เจ้าหลวงเชียงใหม่ ๓๕

ต้นกำเนิดของเชื้อสายราชตระกูลวงศ์ "เจ้าเจ็ดตน" ๓๗

มูลนิธิพระสถูปพระเจ้าอินทวิชยานนท์ ๓๙

คำกล่าวเฉลิมพระเกียรติ
พระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ ๗
วันอาทิตย์ที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๖
ณ พระสถูปพระเจ้าอินทวิชยานนท์ ดอยอินทนนท์ อ.จอมทอง

พระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ ๗ ทรงมีนามเดิมว่า เจ้าอินทนนท์ ทรงเป็นพระราชบุตรของเจ้ามหาพรหมคำคง กับแม่เจ้าคำหล้า ปกครองเมืองเชียงใหม่ระหว่างปีพุทธศักราช ๒๔๑๓-๒๔๔๐ ได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานอิสริยยศเป็น พระเจ้าอินทวิชยานนท์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๔ พระองค์สิ้นพระชนม์ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๐

พระเจ้าอินทวิชยานนท์ เป็นเจ้าหลวงประเทศราชองค์สุดท้ายของเมืองเชียงใหม่ ก่อนที่จะมีการรวมหัวเมืองประเทศราช เป็นส่วนหนึ่งของประเทศสยาม พระองค์ได้ทำนุบำรุงด้านการศาสนา การศึกษา วัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจอย่างมากมาย ซึ่งสามารถกล่าวโดยสรุป ดังนี้

๑. ด้านการศาสนา พระองค์ทรงมีศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง โดยปี พ.ศ. ๒๔๑๖ ทรงสร้างพระวิหารวัดพระธาตุดอยสุเทพฯ สร้างวิหารวัดพันเตา รื้อท้องพระโรงของพระเจ้ากาวิโลรสฯ ไปสร้างวิหารวัดแสนฝาง และสร้างวิหารวัดเชียงมั่นในปี พ.ศ. ๒๔๒๐ ปี พ.ศ. ๒๔๒๒ ถวายคัมภีร์ทศชาติชาดกและธรรมชาดก สร้างหอพระไตรปิฎก ๒ หลัง ไว้ที่วัดข่วงสิงห์ ปี พ.ศ. ๒๔๒๓ สร้างวิหารวัดเจดีย์หลวง ปี พ.ศ. ๒๔๒๑ ทำพิธียกช่อฟ้าวัดเจดีย์หลวงฯ ปี พ.ศ, ๒๔๓๑ พระองค์ทรงอุปสมบทพระภิกษุเท่าพระชนม์มายุจำนวน ๗๒ รูป สามเณร ๘ รูป และตั้งสังฆราชา ๗ องค์ ปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ทรงถวายทานหอพระไตรปิฎกวัดเชียงมั่น สร้าง

วิหารวัดสวนดอก ถวายแหย่งช้าง ๑ สำรับ ไว้ที่วัดพระธาตุศรีจอมทองฯ

๒. ด้านการศึกษา เริ่มให้การศึกษาสำหรับสตรีครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๘ จนกลายมาเป็นโรงเรียนดาราวิทยาลัย ส่วนการศึกษาสำหรับเด็กชายนั้นได้มีการจัดตั้งโรงเรียนเด็กชายวังสิงห์คำ ซึ่งกลายมาเป็นโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย

๓. ด้านการปฏิรูปการปกครองมีการปฏิรูปการปกครองมณฑลพายัพครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๒๗

๔. ด้านเศรษฐกิจ มีการปรับปรุงวิธีการเก็บภาษีอากร ปรับปรุงเรื่องการป่าไม้ พระองค์ได้ดำเนินวิเทโศบายอย่างสุขุมรอบคอบในการรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น และด้วยความมีน้ำพระทัยที่เปี่ยมด้วยพระเมตตา ก่อนพระองค์สิ้นพระชนม์ก็มีพระปณิธานให้นำพระอัฐิมาประดิษฐานไว้บนยอดดอยอินทนนท์ ที่สูงที่สุดของเมืองเชียงใหม่ เพื่อดวงพระวิญญาณของพระองค์จะได้คอยสอดส่องดูแล ปกป้องคุ้มครองอาณาประชาราษฎร์ให้อยู่เย็นเป็นสุข

เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเมตตาคุณของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ ที่ได้ทรงสร้างคุณประโยชน์ไว้ให้ลูกหลานชาวเชียงใหม่เป็นอเนกประการ เราชาวล้านนาไทยทั้งปวง อันมีเจ้านายฝ่ายเหนือ ลูกหลาน ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พลเรือน กลุ่มแม่บ้าน สมาคม องค์กรต่างๆ ได้สมัครสามัคคีร่วมรำลึกถึงพระเมตตาธรรมอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ด้วยความกตัญญูกตเวทิตาธรรม โดยพร้อมใจกันไหว้สาบูชาดวงวิญญาณที่ประดิษฐานอยู่ ณ พระสถูปแห่งนี้ หากดวงวิญญาณของพระองค์ เสด็จสถิต ณ ทิพยสถานพิมานแมนแห่งใด ขอทรงทราบด้วยทิพยเนตร ทิพยโสต และได้โปรดมาทรงรับการไหว้สาบูชาสักการะครั้งนี้ตามอัชฌาสัย ขอพระบารมีคุณอันบริสุทธิ์จงประสิทธิ์ประสาทสิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคล ให้เมืองเชียงใหม่และชาวล้านนาไทยทั้งปวง ได้มีแต่ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง วัฒนาสถาพร สืบเนื่องต่อไป ตลอดกาลนานด้วยเทอญ

พระสถูปพระเจ้าอินทวิชยานนท์
บนยอดดอยอินทนนท์ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

● ยุพิน เข็มมุกด์ ●

คำว่า กู่ / สถูป พระอัฐิเจ้าหลวงเชียงใหม่

คำว่า สถูป ทางล้านนาเรียกว่า กู่ หมายถึงที่เก็บกระดูกของญาติที่ล่วงลับไปแล้ว การดูแลรักษาอาจจะฝากไว้ในวัดที่อยู่ใกล้บ้าน หรือในที่ๆ เหมาะสม คนที่มีฐานะดีก็อาจสร้างเป็นแบบเจดีย์องค์เล็ก เรียกว่า กู่ ไม่เรียกเจดีย์ที่บรรจุอัฐิว่าเจดีย์ แต่ถ้าเป็นเจดีย์แม้องค์จะเล็กก็ตามชาวล้านนาเรียก ธาตุ ถ้าธาตุนั้นประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ก็เรียกพระธาตุ เช่น พระธาตุดอยสุเทพ พระธาตุลำพูน พระธาตุแช่แห้ง เป็นต้น

เช่นเดียวกัน สถูป หรือ กู่ ที่บรรจุพระอัฐิของเจ้าหลวงเชียงใหม่และเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ฝ่ายเหนือ ซึ่งเดิมทีนั้นอยู่ที่ข่วงเมรุ ปัจจุบันคือตลาดวโรรส หรือกาดหลวงอันเป็นที่ถวายพระเพลิงศพเจ้าหลวงเชียงใหม่ และเจ้านายฝ่ายเหนือ ได้สร้างกู่เพื่อบรรจุพระอัฐิไว้ในบริเวณโดยรอบข่วงนั้นด้วย หรือไม่ลูกหลานก็นำไปบรรจุในกู่ตามที่ต่าง ๆ ตามแต่จะเห็นสมควรและเหมาะสม

พ.ศ. ๒๔๕๑ พระราชชายาเจ้าดารารัศมีในรัชกาลที่ ๕ เสด็จขึ้นมาเยี่ยมมาตุภูมิและพระประยูรญาติ และได้เสด็จมาเคารพพระอัฐิและอัฐิพระญาติผู้ใหญ่ที่ข่วงเมรุ ทรงปรารภว่ากู่พระอัฐิของบรรพบุรุษและประยูรญาติกระจัดกระจายอยู่ในบริเวณข่วงเมรุ และยังอยู่ใกล้ฝั่งแม่น้ำปิงอีกด้วย ดูไม่เหมาะสม จึงได้ทรงสร้างกู่แล้วอัญเชิญมาไว้รวมกันบริเวณวัดบุปผาราม หรือวัดสวนดอก (พระอารามหลวง) เพื่อให้ลูกหลานและประชาชนได้สักการะบูชา ซึ่งเดิมทีบริเวณวัดนี้เคยเป็นพระราชอุทยานสวนดอกไม้ของราชวงศ์มังราย การก่อสร้างกู่เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ แล้วเสร็จใน

เจดีย์วัดพระธาตุดอยสุเทพ

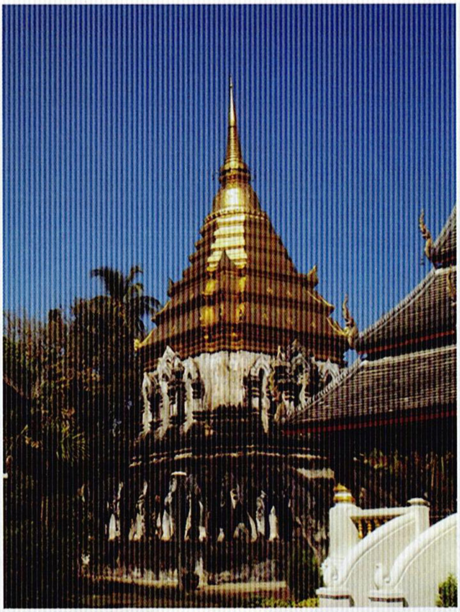

เจดีย์วัดแสนฝาง

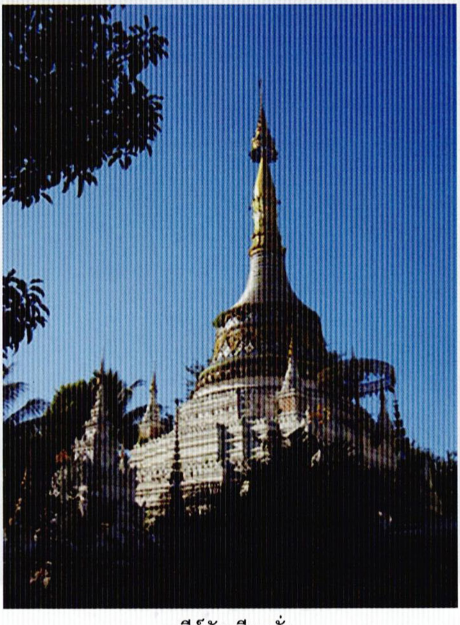

เจดีย์วัดเชียงมั่น

ปลายปีเดียวกัน เมื่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงโปรดให้จัดงาน "ปอยหลวง" คืองานเฉลิมฉลอง ตั้งแต่วันที่ ๑๕-๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ เป็นเวลา ๑๖ วัน ๑๖ คืน ถือเป็นงานใหญ่โตมโหฬารมีคนมาร่วมงานจำนวนมาก ทั้งคนในเชียงใหม่ และต่างเมือง ส่วนชาวต่างประเทศก็มีชาวพม่า ชาวไทใหญ่จากประเทศพม่าเดินทางรอนแรมมาร่วมงานครั้งนี้มากที่สุด มีการปลูกพลับพลาที่ประทับแรมเจ้านาย ข้าราชการ มีมหรสพ อาทิ โรงพิธี หนัง ละคร มวย ซอ และย้ายตลาดจากในเมืองตามไปขายที่ในงานนี้ด้วย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้สร้างเหรียญ ทำด้วยกะไหล่ทองและกะไหล่เงิน มีตัวอักษร อ และ ด ไขว้กัน พระราชทานเป็นของแจกในงานเฉลิมฉลอง

ครั้งนั้นพระราชชายาเจ้าดารารัศมีในรัชการที่ ๕ ประทับอยู่ในเชียงใหม่นาน ๖ เดือน กับ ๘ วัน เสด็จกลับมากรุงเทพฯ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๒ ก่อนหน้าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จสวรรคตในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ต่อมาอีก ๔ ปี คือปี พ.ศ. ๒๔๕๗ อันเป็นสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ในคราวที่พลตรีเจ้าแก้วนวรัฐฯ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๙ ได้ลงไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทที่กรุงเทพฯ พระราชชายาเจ้าฯ ได้กราบถวายบังคมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอพระบรมราชานุญาตเสด็จคืนมาประทับที่นครเชียงใหม่เป็นการถาวร ตั้งแต่ วันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๗ [๑]

---

[๑] พระราชชายาเสด็จออกจากกรุงเทพฯ พร้อมเจ้าแก้วนวรัฐฯ โดยขบวนรถไฟ ซึ่งขณะนั้นรถไฟมาถึงแค่สถานีผาคอ จังหวัดอุตรดิตถ์เท่านั้น หลังจากนั้นก็เสด็จโดยขบวนช้าง ม้านับร้อย คนหาบหามกว่าพัน ข้าราชการทั้งเมืองเชียงใหม่ ลำพูนและลำปางไปจัดขบวนคอยรับเสด็จ ถึงเชียงใหม่วันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๗ รวมเวลาเดินทาง ๑๕ วัน

ดอยอ่างกา หรือ ดอยอินทนนท์ เป็นภูเขาที่สูงที่สุดในประเทศไทย อยู่ในเทือกเขาถนนธงชัยตะวันออก[๒] มียอดที่สูงที่สุด ชื่อ ดอยอ่างกา ซึ่งสูง ๒,๕๖๕ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง บนยอดมีแอ่งน้ำผุดตลอดปี น้ำที่ผุดจากยอดนี้ไหลมาเป็นลำธารและน้ำตกต่างๆ เช่น น้ำตกแม่ปาน น้ำตกแม่ยะ น้ำตกแม่กลาง เป็นต้น เป็นที่น่าเสียดายที่ภูมิทัศน์ตรงที่สูงที่สุดเป็นที่ตั้งเรดาร์และสถานีทำการของทหารอากาศ ที่สิ่งก่อสร้างอื่น เช่น อาคาร รั้ว ที่จอดรถ และถนนข้างกู่พระเจ้าอินทวิชยานนท์ บริเวณนี้จะมีต้นข้าวตอกฤาษี และดอกคำแดง หรือกุหลาบพันปีโบราณ จำนวน ๒ ต้น[๓]

---

[๒] มีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น เทือกเขาสุเทพ เทือกเขาจอมทองหรือเทือกเขาอินทนนท์ แต่ชื่อเรียกเป็นทางการคือเทือกเขาถนนธงชัยตะวันออก

[๓] จากอ่างกาลงไปถึงกิ่วแม่ปาน มีกุหลาบพันปีเป็นร้อยๆ ต้น มีนกนานาชนิดทั้งนกในประเทศและนกที่บินมาจากต่างประเทศเป็นสถานที่ดูนกของนักอนุรักษ์นก บริเวณนี้จะปิดในฤดูฝนเพื่อให้ธรรมชาติฟื้นตัว – อาจารย์วีรพล เชาวนลักษณ์ โปรแกรมวิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูล ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๙

พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในรัชกาลที่ ๕

พระสถูปเจ้าหลวงเชียงใหม่และพระประยูรญาติที่วัดสวนดอก
ซึ่งย้ายมาจากข่วงเมรุ เมื่อปี ๒๔๕๒

พระเจ้าอินทวิชยานนท์ และพระชายาเจ้าทิพย์เกสร

บันทึกการก่อสร้างพระสถูปพระเจ้าอินทวิชยานนท์

เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ ๗ บนยอดดอยอินทนนท์
อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

● ดร.เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ●

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า "ดอยอินทนนท์" เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดของประเทศไทยนามเดิมของภูเขาลูกนี้ชื่อว่า "ดอยอ่างกา" หรือภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า "อั่งกา" แปลว่าภูเขาสูงลูกใหญ่ ต่อมาได้เปลี่ยนนามว่า "ดอยอินทนนท์" เนื่องจากพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ ๗ ทรงมีพระปณิธานให้นำเอาพระอัฐิของพระองค์ท่านไปประดิษฐานไว้บนยอดดอยที่สูงที่สุด เพื่อจะได้สอดส่อง ดูแลปกป้องคุ้มครองอาณาประชาราษฎร์ของพระองค์ท่านให้อยู่เย็นเป็นสุข แม้จะหาพระชนม์ชีพไม่แล้วก็ตาม พระองค์ครองนครเชียงใหม่สืบต่อจากพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงษ์ฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๓ และในปี พ.ศ. ๒๔๓๙ ได้สร้างพระพุทธรูป ๗๙ องค์ สูงเท่าพระองค์ หรือ หนักเท่าพระองค์ เมื่ออายุ ๗๙ ทั้งยังทำบุญสร้างมหากุศล เช่น อุปถัมภ์การอุปสมบท ถวายหอไตรวัดเชียงมั่น สร้างวิหารวัดสวนดอก สร้างหน้าบันวิหารวัดพระสิงห์ ถวายธรรม ๘๔,๐๐๐ กัณฑ์ที่วัดเชียงยืน ถวายสัปคับประดับทอง ๑ สำรับ ที่วัดพระธาตุศรีจอมทอง และถวายม้าเครื่องเงิน ๑ ม้า แก่วัดพระธาตุดอยสุเทพ และสิ้นพระชนม์เมื่อ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๐ สิริชนมายุ ๘๐ ปี ครองนครเชียงใหม่นาน ๒๗ ปี

ในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๕๘ หลังจากที่พระเจ้าอินทวิชยานนท์สิ้นแล้ว ๑๘ ปี พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ผู้เป็นพระราชธิดา ได้ทรงนำพระอัฐิและอังคารของ

พระบิดาไปประดิษฐานไว้ ณ ยอดที่สูงที่สุดในเชียงใหม่ตามพระประสงค์ กล่าวกันว่า พระราชชายาเสด็จขึ้นดอยในครั้งแรกนั้นได้จ้างชาวยางหรือกะเหรี่ยงถางป่า ๒๐๐ คน โดยมีลุงอ้าย หนองเย็น และลุงคำ พี่ชายคนทำเหมืองฝายของเจ้าราชภาคินัย (เมืองชื่น ณ เชียงใหม่) ที่รู้ภาษายางนำเสด็จได้ มร.ชีซ่าร์ ฝรั่งที่มาตั้งโรงงานทำน้ำแข็งและน้ำมะเน็ด คนแรกของเชียงใหม่เป็นผู้รู้เรื่องระดับพื้นที่ ถวายคำแนะนำ

ป่าดอยนี้เป็นป่าใหญ่ทั้งรกและทึบ ร.ต.ท.หมื่นปราบหมู่พาล (ตระกูล "อัตวุฒิ") นำคณะตำรวจไปถวายอารักขา เล่าว่างูเห่าชุมมาก ท่านได้เสียตำรวจไปถึง ๕ นาย เพราะถูกงูกัด

พระราชชายาฯ เสด็จโดยประทับ บนกูบช้างที่เดินตามแนวทางที่ชาวยางได้ถางป่านำไปล่วงหน้า ขึ้นไปจนถึงระดับหนึ่งช้างก็ไปไม่ไหวเพราะพื้นที่สูงชันมากเลยเปลี่ยนเป็นประทับบนแคร่หามขึ้นไปแทน หยุดพักเป็นระยะ ๆ จนถึงจุดหนึ่ง มร.ชีซ่าร์ ชี้ว่าเป็นจุดที่สูงที่สุดแล้ว

การนำเอาพระอัฐิและอังคารขึ้นไปฝังนั้น เนื่องจากยอดดอยอ่างกาเป็นที่สูงชันทางขึ้นไปลำบาก สันนิษฐานว่าคงไม่สะดวกที่จะนำวัสดุก่อสร้างจำนวนมากขึ้นไปได้ การบรรจุพระอัฐิและพระอังคารดังกล่าวน่าจะเป็นการขุดหลุมให้ลึก นำเอาหีบทองที่บรรจุพระอัฐิบางส่วน (พระอัฐิส่วนใหญ่ถูกนำไปบรรจุที่ "กู่" คือสถูปในบริเวณเดียวกันกับกู่ของพระประยูรญาติ ณ วัดสวนดอก) บรรจุในผอบ ในโถและหม้อหุ้มไว้อีก ๒-๓ ชั้น ลงไปในหลุมและเอาก้อนหินถมก่อขึ้นให้สูง และทำที่หมายไว้ โดยการปลูกต้นไม้ไว้ ๔ ต้นหรือ ๔ "แจ่ง" หรือ ทิศของหลุม

กาลเวลา... ทำให้ต้นไม้ทั้ง ๔ ต้นนี้ เป็นต้นไม้สูงใหญ่ครึ้ม ผิวเปลือกเป็นตะไคร่หรือมอสมากขึ้น ลำต้น ตระหง่านเป็นที่หมายอย่างชัดเจนในปัจจุบันนี้ เล่ากันว่าพระราชชายาฯ ทรงประทับแรมเพื่อการนี้ถึง ๒ ราตรี

เจ้าชื่น สิโรรส ซึ่งเคยได้ถวายงานรับใช้ใกล้ชิดพระราชชายาที่สวนเจ้าสบาย อำเภอแม่ริม ตราบสิ้นพระชนม์ ท่านเล่าว่า ท่านได้ขึ้นไปบนดอยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ กับท่านวิเวก พระภิกษุที่ปฏิบัติธรรมอยู่วัดอุโมงค์ ได้ขี่ม้าไปถึงชั้นล่างของยอดดอย แล้วก็จ้างยางหามขึ้นไปถึงที่ประดิษฐานพระอัฐิ ได้เห็นก้อนหินซ้อนทับกันเป็นเจดีย์ และยางก็ชี้ให้ดูว่าที่นี่แหละเป็นที่ฝังกระดูกของเจ้าหลวง

ในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๙๙ นายบุญเสริม สาตราภัย ซึ่งเป็นนักเขียนสารคดีและช่างภาพคนสำคัญในช่วงเวลานั้น ได้นำคณะขึ้นไปสำรวจและถ่ายรูป “กู่” หรือพระสถูปดังกล่าวไว้และรายงานว่าลักษณะของกู่เป็นบ่อสี่เหลี่ยมจัตุรัสกว้างด้านละ ๗๕ ซม. สูงประมาณ ๒ ฟุตเศษ ด้านบนเปิดโล่ง ด้านล่างด้านหนึ่งเหมือนถูกทำลาย ส่วนอีกสามด้านก่ออิฐถือปูน รอบ ๆ กู่จะมีก้อนหินกองสุมทับเอาไว้สูงประมาณ ๑ เมตร

ต่อมามีการกรุยทางและสร้างศูนย์ควบคุมและรายงานดอยอินทนนท์ที่รู้จักกันว่า “สถานีเรด้าร์” ขึ้นบนดอย สภาพหลุมที่ถูกฝังพระอัฐิก็ถูกขุดคุ้ยชวนให้คิดว่าอาจจะมีคนไม่เกรงกลัวบาป แอบขุดเอาหีบทองไปเสียแล้ว และอาจนำเอาพระอัฐิโยนทิ้งเสียด้วย หินที่กองไว้เป็นหินตะไคร่จับจนเขียวไปหมด ทางทหารอากาศได้ล้อมรั้วเอาไว้ เบื้องล่างด้านหน้าองค์จริงถัดไปท่านเสธ. พล.อ.อ.ทวี จุลละทรัพย์ และท่าน พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้นำเอาหลักหมายคล้ายกู่ขนาดเล็กไปตั้งไว้ คนก็พากันไปกราบไหว้บูชา ทำให้สับสนว่าคนไปกราบของปลอมแทนของจริง

ต้นไม้ใหญ่ใกล้ ๆ ก็มีการนำเอาผ้าแดงสีอื่น ๆ พันโอบรอบไว้ มีศาลเล็กศาลน้อยและช้างขนาดต่าง ๆ วางระเกะระกะทั่วบริเวณ ต่อมาไม่นานก็มีอุบัติเหตุ เฮลิคอปเตอร์ตกบริเวณใกล้ฐานเรดาร์และมีนายทหารอากาศเสียชีวิต ทำให้คณะทหารอากาศที่ประจำการอยู่ที่ศูนย์ในช่วงเวลานั้น มี น.ต.ลำเริง มีชูพล เป็นผู้บังคับศูนย์ควบคุมและรายงานดอยอินทนนท์

และคณะเสนอให้เจ้านายบุตรหลานสร้างสถูปให้เป็นการถาวรและสมพระเกียรติ โดยทางฝ่ายศูนย์จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่แม้จะไม่มีงบประมาณสนับสนุนแต่ก็จะช่วยเหลือในด้านการขนส่งวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ ทั้งหมด

เจ้าอินทนนท์ ณ เชียงใหม่ ผู้เป็นทายาทของเจ้าแก้วนวรัฐเจ้าผู้ครองนครองค์สุดท้าย ในฐานะได้ใช้นามอันเป็นมงคลชีวิตจากพระนามของพระองค์ท่าน จึงตกลงใจที่จะก่อสร้างและดำเนินการหาทุนรอน โดยการทอดผ้าป่าและบอกกล่าวไปยังลูกหลาน ครั้งแรกยังไม่ประสบผลสำเร็จเพราะได้เงินไม่เพียงพอ เพราะมีความบกพร่องเกี่ยวกับผู้รับเป็นเจ้าศรัทธาพิมพ์ใบบอกบุญไม่เข้าใจการติดต่อและลำดับสถานภาพของบุคคล ทำให้ผู้ที่ติดยึดมั่นถือมั่นตำหนิและเสียอารมณ์ไปบ้าง ซึ่งเจ้าอินทนนท์ผู้เป็นประธานก็พยายามขอร้องให้ลูกหลานในสายสกุลทุกคนคิดถึงเจตนาดีในการสร้างบุญสร้างกุศลเป็นที่ตั้ง เพียงมีน้ำใจร่วมแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษผู้ได้ให้สายเลือดอันดีสืบทอดต่อกันมา ให้เป็นความภาคภูมิใจของลูกหลานก็นับว่าเป็นการดีแล้ว

จากนั้นเจ้าดวงเดือน ก็เริ่มสืบทอดงานสร้างพระสถูปอีกครั้งครั้งหลังนี้เป็นการระดมความร่วมมือจากทุกฝ่าย คือ มีพระเทพกวี วัดป่าดาราภิรมย์ (ปัจจุบันเป็นที่พระพุทธพจนวราภรณ์) เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ เจ้าอินทนนท์ ณ เชียงใหม่ เป็นประธานฝ่ายเจ้านายบุตรหลาน นายชัยยา พูนศิริวงค์ ผู้ว่าราชการจังหวัดขณะนั้น เป็นประธานฝ่ายประชาชนจัดทอดผ้าป่า โดยแต่งดาองค์ผ้าป่าที่ตึกวินยาภรณ์ โรงเรียนเมตตาศึกษา วัดเจดีย์หลวง วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๘ แล้วเคลื่อนองค์ผ้าป่าไปถวายท่านเจ้าคุณพระราชสิทธาจารย์ เจ้าคณะอำเภอจอมทองสมัยนั้น ณ ยอดดอยอินทนนท์ (จุดที่ตั้งพระสถูป) โดยมีพระเทพกวีเป็นองค์ทอดผ้าป่าในวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ รุ่งขึ้นนั้นเอง

มีเรื่องที่น่าประหลาดใจในพิธีสักการะบูชา ณ จุดหลุมฝังพระอัฐิ ในวันนั้นผู้ประกอบพิธีที่ควรจะเป็นเจ้าอินทนนท์ ผู้เป็นประธานเจ้านายบุตรหลาน ซึ่งท่านก็ได้เอาใจใส่ดูแลมาตลอด แม้การแต่งดาองค์ผ้าป่าที่โรงเรียนเมตตาศึกษาดังกล่าวท่านก็อยู่ร่วมงาน แต่ผลวันรุ่งขึ้นจัดรถไปคอยรับท่านขึ้นดอย ท่านก็มีอาการปวดท้องอย่างรุนแรงจนไม่สามารถไปร่วมพิธีได้

โชคดีที่เจ้าแก้วมงคล ณ เชียงใหม่ ซึ่งท่านเป็นทายาทของเจ้าราชวงค์เลาแก้วผู้เป็นราชบุตรของเจ้าอินทวโรรส เจ้าผู้ครองนครองค์ที่ ๘ และเป็นราชบุตรของพระเจ้าอินทวิชยานนท์กับแม่เจ้ารินคำ เทวี องค์ที่ ๑ ซึ่งนับว่าเป็นทายาทสายตรงที่สุดแล้ว ท่านเป็นนายทหารอากาศมาก่อน และเคยได้รับมรสุมชีวิตราชการสมัยพระองค์เจ้าบวรเดช ผู้ท้าทายอำนาจของผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองยุคแรก เจ้าแก้วมงคลได้ใช้ชีวิตบั้นปลายอย่างสงบ ณ บ้านพักเขตแดนต่อแดนเชียงใหม่ – ลำพูน พอทราบว่าจะมีการสร้างพระสถูปของพระเจ้าปู่ของท่านก็ขอแจ้งความจำนงขอร่วมบริจาคเงินและทำบุญด้วย และคณะผู้จัดทำเสลี่ยงให้นายทหารหนุ่ม ๕ – ๖ คน หามท่าน เพราะสุขภาพท่านไม่ดี เดินลำบากเพราะท่านมีอายุ ๘๐ ปีเศษแล้ว

เจ้าแก้วมงคลเป็นเจ้านายที่สุภาพอ่อนโยนลักษณะขาว สูง สง่า บุคลิกดีมากจนเป็นที่กล่าวขานและยอมรับกันว่าในบรรดาเจ้านายผู้ชายของเมืองเหนือนั้น ภาษาชาวบ้านจะพูดกันว่า “ท่านรูปหล่อที่สุด...” ภาพทหารหนุ่มหามเสลี่ยงท่านในวันนั้นจะพากันชื่นชมว่าเขาไม่เคยเห็นทหารอากาศวัย ๘๐ ปี ที่หล่อเหมือนท่านเลย ท่านขึ้นไปประกอบพิธีสักการบูชาพระอัฐิของพระเจ้าปู่แทนเจ้าอินทนนท์ด้วยความเข้มแข็งและแจ่มใส ทำให้ทุกคนประทับใจจนตะลึงและขนลุก... ต่างพากันพูดว่าหากดวงพระวิญญาณมีจริงแล้ว พระเจ้าอินทวิชยานนท์จะทรงรับรู้และพระราชชายาฯจะทรงยินดีปรีดาเป็นที่ยิ่ง

เมื่องานหาทุนลุล่วงไปด้วยดีแล้ว งานก่อสร้างพระสถูปก็ดำเนินการต่อเนื่องบนยอดดอยสูง แต่ที่ยอดดอยดังกล่าวมีอากาศเจือจางและหนาวเย็นมากจนช่างไม่สามารถขึ้นไปทำงานบนนั้นได้ จึงได้มีการก่อสร้างกู่ที่สามารถยกย้ายได้ที่วัดสวนดอกโดยเฉพาะท่านเจ้าอาวาสสมัยนั้น คือ พระครูศรีปริยัติยานุรักษ์ ซึ่งมีความรู้ทางด้านช่างที่เราเรียกว่าเป็น "สล่า" อีกทั้งวัดนี้เป็นวัดที่ประดิษฐานกู่ของเจ้านายฝ่ายเหนือ และที่สำคัญคือ เจ้าบุญประเสริฐ ณ เชียงใหม่ ทายาทของเจ้าราชภาติกวงษ์ ผู้เป็นศิลปินในระดับยอดเยี่ยมของล้านนาไทยในเรื่องการแกะสลักและปูนปั้นอยู่ประจำที่วัดนี้ ท่านเป็นผู้รับผิดชอบในการก่อสร้างพระสถูปเป็นผู้ออกแบบโดยอาศัยรูปทรงของกู่เจ้านายที่อยู่วัดสวนดอกเป็นแนวความคิดให้ได้ลักษณะของศิลปะล้านนาอย่างแท้จริง

ผลงานการหล่อและการปั้นชิ้นส่วนต่าง ๆ ของกู่ที่วัดสวนดอกเมื่อเสร็จสิ้นลงแล้ว คณะทหารอากาศ ศคร. ได้นำรถเครนมาขนย้ายขึ้นไปประกอบ ณ จุดบรรจุพระอัฐิ พระสถูปสำเร็จเป็นองค์อย่างประณีตสวยงาม นอกจากมีรูปของพระองค์ท่านประดิษฐานด้านหน้าแล้ว แม่บู่ทอง กิติบุตร ผู้บริจาคเงินก้อนใหญ่มีประสงค์ที่จะขอนำเอาพระรูปของพระราชชายานำเข้าไปประดิษฐานด้วย ผู้จัดจึงนำประดิษฐานไว้อีกด้านหนึ่ง นับว่าเป็นความสมบูรณ์ที่มีพระรูปของพระธิดาผู้อัญเชิญพระอัฐิของพระบิดามาประดิษฐานไว้ ณ องค์พระสถูป

จากความคิดแต่แรกที่อยากจะพิสูจน์ว่า ภายใต้หลุมนั้นจะยังคงมีหีบทองบรรจุพระอัฐิอยู่จริงหรือไม่ บรรดาเจ้านายลูกหลานก็ได้ปรึกษากันและยุติด้วยความเห็นว่าหากพบว่ายังอยู่ ก็จะเป็นกังวลว่าจะถูกขุดเจาะในวันข้างหน้า หากไม่พบก็จะเป็นเรื่องโทมนัสเศร้าหมอง จึงเลือกเอาหนทางที่แจ่มใส โดยได้กระทำพิธีทางศาสนา ได้พระสงฆ์ที่อยู่ในสายสกุล ณ เชียงใหม่ เป็นผู้ทำพิธีทักษิณานุประทาน ไหว้สาสักการะบูชาแบบเมืองเหนือโบราณ ทำความสะอาดกวาดล้างวัตถุ เช่น ทำผ้าพันโอบรอบ

ต้นไม้ ห้ามการเข้าทรงเจ้าต่าง ๆ ในบริเวณ ทางอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ก็ได้รับหน้าที่จัดปลูกดอกไม้ แต่งบริเวณดูแลกระถาง แจกันเครื่องบูชาให้เรียบร้อยนับแต่ก่อตั้งเป็นต้นมา

ที่พระสถูปแห่งนี้ได้มีการจัดทำการจารึกเพื่อบันทึกการดำเนินการก่อสร้างพระสถูปอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ ดังนี้

- พระสถูปของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ ๗ แห่งนี้ เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ธิดาของเจ้าราชภาคินัย (เมืองชื่น ณ เชียงใหม่) และหม่อมจันทร์เทพย์ ณ เชียงใหม่ ได้เป็นผู้ประสานงานกับเจ้านายบุตรหลาน พระสงฆ์และประชาชนผู้จงรักภักดีต่อราชตระกูล ณ เชียงใหม่ โดยจัดถวายทอดผ้าป่าหาทุนเมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ ตามเอกสารนี้ และได้ก่อสร้างองค์พระสถูปขึ้นจากการออกแบบและควบคุมของเจ้าบุญประเสริฐ ณ เชียงใหม่ บุตรเจ้าราชภาติกวงษ์ และเจ้าจันท์สม ณ เชียงใหม่ สิ้นทุนทรัพย์ประมาณแปดหมื่นบาท เสร็จเรียบร้อยทำบุญถวายเมื่อมหาสงกรานต์ ปี พ.ศ. ๒๕๓๑
- เจ้าอินทนนท์ ณ เชียงใหม่ ราชบุตรแห่งเจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ อันมีหม่อมเขียวเป็นมารดา ได้มอบโถแป้งร่ำของเจ้าแม่จามรี ณ เชียงใหม่ เทวีของเจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าผู้ครองนครลำดับที่ ๙ นับเป็นองค์สุดท้ายของราชตระกูลฝ่ายเหนือ บรรจุวัตถุมลคลหลายอย่างเพื่อนำมาบรรจุในองค์พระสถูปของพระเจ้าอินทวิชยานนท์แห่งนี้ เพื่อเป็นการสักการะแด่พระเจ้าปู่ในฐานะเจ้าหลานผู้ได้รับประทานนามคล้ายพระองค์ท่าน เมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๑

เป็นความประหลาดอีกอย่างหนึ่ง เพราะในการเลือกสถานที่ฝังพระอัฐิแห่งนี้ เป็นยุคสมัยที่เครื่องมือและวิทยาการด้านธรณีวิทยายังไม่ก้าวหน้า แต่จากหลักหมุดบอกตำแหน่งจุดสูงสุดของสยามที่ทางการได้ฝังไว้นั้น อยู่ห่างจากองค์พระสถูปเพียงแค่วาเศษ ๆ เท่านั้นเอง นับเป็นเรื่องที่แปลกและน่าทึ่งมาก

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕

การเดินทางในสมัยรัชกาลที่ ๕

ด้านการศึกษา

ในยุคนั้น การศึกษาขั้นพื้นฐานตามโรงเรียนต่าง ๆ ในเชียงใหม่ยังไม่มี ส่วนใหญ่ยังคงใช้วัดเป็นสถานศึกษาสำหรับอบรมกุลบุตร กุลธิดาของชาวล้านนา ที่สืบทอดมาแต่โบราณกาล จวบจนมีคณะมิชชันนารี คือ ศาสนาจารย์แมคกิลวารีและครอบครัวได้ขึ้นมาเชียงใหม่ในปี พ.ศ. ๒๔๑๑ เพื่อเผยแพร่ศาสนาคริสต์ พระเจ้าอินทวิชยานนท์จึงทรงส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะมิชชันนารีเปิดโรงเรียนสตรีขึ้นที่เชิงสะพานนวรัฐในปี พ.ศ. ๒๔๑๘ (ปัจจุบัน คือ โรงเรียนดาราวิทยาลัย) และในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ ได้เปิดโรงเรียนเด็กชายวังสิงห์คำ (เหนือเทศบาลนครเชียงใหม่ในปัจจุบัน) ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัยในปัจจุบัน และย้ายมาอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิงตราบเท่าทุกวันนี้

ด้านเศรษฐกิจและการปกครอง

เป็นที่ยอมรับว่า ในอดีตเชียงใหม่เป็นดินแดนไม้สักที่มีคุณภาพและราคาถูก ทำให้บริษัททำป่าไม้ของอังกฤษในพม่า เข้ามาทำประโยชน์หลายบริษัท เช่น บริษัท บริติช บอร์เนียว, บริษัท บอมเบย์ เบอร์ม่า, บริษัท สยาม ฟอเรสต์ เป็นต้น

ต่อมาได้เกิดความแตกแยกด้านผลประโยชน์กันระหว่างเจ้านายเชียงใหม่กับบริษัททำป่าไม้อังกฤษ จนถึงขั้นฟ้องร้องกันขึ้น โดยคนในบังคับอังกฤษฟ้องเจ้าหลวงเชียงใหม่ นับแต่เจ้าหลวงเชียงใหม่ องค์ที่ ๖ (เจ้ากาวิโลรสสุริยวงษ์) เป็นต้นมา โดยฟ้องว่าทางเจ้าหลวงเชียงใหม่ได้ยึดไม้และจับกุมคุมขังคนในบังคับอังกฤษและสั่งห้ามทำไม้ เป็นเหตุให้เจ้าหลวงเชียงใหม่ถูกฟ้อง การพิจารณาคดีได้ยืดเยื้อมาจนถึงยุคของเจ้าอินทวิชยานนท์ โจทก์ในคดีเกี่ยวกับการทำป่าไม้นั้น มีทั้งคนอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

ทางสหรัฐฯขอให้อญญาโตตุลาการของสหรัฐฯ เข้ามาร่วมพิจารณาคดีความ เพราะเกรงว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจากทหารของเจ้าหลวงเชียงใหม่ได้จับกุมเสมียนของรองกงสุลสหรัฐฯ และรุมทำร้ายร่างกาย นาย ดี.วี. แดลเลต รองกงสุลสหรัฐ จากการไต่สวนพบว่าเจ้านายเชียงใหม่เป็นฝ่ายผิดจริง จึงถูกตัดสินให้จ่ายค่าเสียหายรวม ๔๖๖,๐๑๕ รูปี (ประมาณ ๓.๗ แสนบาท) ทางเจ้าอินทวิชยานนท์ ได้ต่อรองของผ่อนผันการชำระค่าปรับ แต่ทางกงสุลอังกฤษไม่ยินยอม ทางราชสำนักกรุงเทพฯ จำให้เจ้าหลวงเชียงใหม่ ยืมเงิน ๓๑๐,๐๐๐ รูปี เพื่อนำไปขำระค่าเสียหาย

ในปี พ.ศ. ๒๔๒๖ ความวุ่นวายตามแนวชายแดนก็ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.๕) จึงได้โปรดเกล้าให้พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นพิชิตปรีชากร ขึ้นมาเป็นข้าหลวงพิเศษ มาจัดการปรับปรุงแก้ไขงานด้านการปกครอง การป่าไม้ ภาษีอากร และการทหาร เพื่อปูทางไปสู่การปกครองแบบใหม่ และมาจัดการแก้ไขปัญหาชายแดนและการดำเนินการปฏิรูปการปกครองมณฑลพายัพเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๒๗

ต่อมาเกิดการกบฏพระญาปราบสงคราม ซึ่งคิดขัดขืนต่อต้านการเรียกเก็บภาษีอากร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จึงทรงโปรดเกล้าให้พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าโสณบัณฑิตย์ ขึ้นมาเป็นข้าหลวงพิเศษ ประจำเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๒ และได้ปราบพระญาปราบสงครามจนแตกพ่ายหนีไปอยู่เมืองเชียงตุง จากนั้นได้โปรดเกล้าให้พระยาทรงสุรเดชขึ้นมาช่วยปรับปรุงงานด้านการคลังและการจัดเก็บภาษีให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

เจ้าอินทวิชยานนท์ มีเอกชายา คือ แม่เจ้ารินคำ ซึ่งเป็นพระธิดาของเจ้าไชยลังกาพิศาลโสภาคุณ เจ้าผู้ครองนครลำพูนองที่ ๖ โดยมีทายาทคือ เจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์ ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

พระประวัติของ พระเจ้าอินทวิชยานนท์

● ประวิทย์ ตันตลานุกุล ●

พระเจ้าอินทวิชยานนท์ เป็นบุตรของ เจ้ามหาพรหมคำคง และแม่เจ้าคำหล้า เกิดเมื่อปี พ.ศ.๒๓๖๐ เดิมชื่อ อินทนนท์ ต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็น

เจ้าบุรีรัตน์ อินทนนท์	เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๙
เจ้าอุปราช อินทนนท์	เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๒
เจ้าหลวงอินทวิชยานนท์	เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๖

ขึ้นครองราชย์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๓ ในขณะที่มีอายุได้ ๕๓ ปี เจ้าอินทวิชยานนท์ เป็นเจ้าหลวงเชียงใหม่ องค์ที่ ๗ มีพระนามเต็มว่า **"พระเจ้าอินทรวิไชยานนท์ พหลเทพภักดี ศรีโยนางคราชวงศา มหาประเทศราชาธิบดี นพีสีนคราภิพงศ์ดำรงพิพัฒน์ ชิยางคราชวงศา เจ้านครเชียงใหม่"** และได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตามลำดับส่งต่อไปนี้

๑. ประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.) ปี พ.ศ.๒๔๑๘

๒. ปฐมจุลจอมเกล้า ชั้นที่ ๑ (ป.จ.) ปี พ.ศ.๒๔๒๙

๓. ประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.) ปี พ.ศ.๒๔๒๙

๔. มหาจักรีบรมราชวงศ์ กิตติมศักดิ์คณาภยันตร ปี พ.ศ. ๒๔๓๖

เจ้าอินทวิชยานนท์ได้เจริญรอยตามบูรพกษัตริย์และเจ้าหลวงเชียงใหม่มาอย่างต่อเนื่อง ในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การศึกษาและวัฒนธรรม ตลอดถึงด้านเศรษฐกิจอย่างมากมายดังต่อไปนี้

ด้านการศาสนา

พระองค์ทรงมีศรัทธาและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง โดยได้สร้างถาวรวัตถุในวัดต่างๆ ในเชียงใหม่ ดังนี้

- สร้างวิหารและระเบียงรอบเจดีย์ และซ่อมองค์พระเจดีย์ บันไดนาค กุมภัณฑ์ และช้างเผือก ที่วัดพระธาตุดอยสุเทพฯ
- สร้างวิหาร อุโบสถ มณฑป กุฎิ เสาอินทขิล และกุมภัณฑ์ที่วัดเจดีย์หลวง
- สร้างวิหาร อุโบสถ และหอพระไตรปิฎก ที่วัดเชียงมั่น
- สร้างวิหาร หอพระไตรปิฎก ๒ หลัง และหล่อระฆังใหญ่ไว้ที่วัดข่วงสิงห์
- สร้างวิหารไว้ที่วัดต่างๆ ดังนี้ วัดสวนดอก วัดพันเตา วัดแสนฝาง วัดถ้ำตับเตา วัดท้องฝาย วัดขี้เหล็กหลวง และสร้างหน้าบันวิหารหลวงวัดพระสิงห์
- ก่อเจดีย์วัดป่าเป้า วัดป่ากล้วย และวัดเชียงยืน
- สร้างสะพานวัดถ้ำตับเตา และสะพานข้ามแม่น้ำปิง (ตรงวัดเกตุการาม)
- สร้างพระพุทธรูปเท่าอายุ ๗๙ องค์ ปี พ.ศ. ๒๔๓๙
- อุปสมบทพระภิกษุจำนวนเท่าอายุ ๗๒ รูป และสามเณร ๘ รูป ในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ ทรงสถาปนาพระสังฆราชาในเชียงใหม่ ๗ รูป บนวัดพระธาตุดอยสุเทพฯ
- ถวายแหย่งช้างประดับทอง ไว้ที่วัดพระธาตุศรีจอมทอง
- ถวายม้าเครื่องเงิน ไว้ที่วัดพระธาตุดอยสุเทพฯ
- ถวายธรรมชาดก ๘๔,๐๐๐ กัณฑ์ ไว้ที่วัดเชียงยืน
- ถวายพระไตรปิฎก ๘๔,๐๐๐ กัณฑ์ ไว้ที่วัดข่วงสิงห์

ลำดับที่ ๘ ต่อจากเจ้าอินทวิชยานนท์ ได้เสกสมรสกับแม่เจ้าทิพเกสร มีบุตรและธิดากับแม่เจ้าทิพเกสร พร้อมกับเจ้าและหม่อมอื่น ๆ รวม ๑๑ ท่าน ดังต่อไปนี้

๑. เจ้าน้อยมหาวัน (กำเนิดจากช่างซอ)

๒. เจ้าน้อยโตน (กำเนิดจากเจ้าเทพ ณ ลำปาง)

๓. เจ้าแก้วปราบเมือง (กำเนิดจากเจ้าเทพ ณ ลำปาง)

๔. เจ้าน้อยขัตติยวงษ์ (กำเนิดจากหม่อมคำ)

๕. เจ้าอินทวโรรสสุริยวงษ์ (กำเนิดจากแม่เจ้ารินคำ) เป็นเจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๘

๖. เจ้าแก้วนวรัฐ (กำเนิดจากหม่อมเขียว) เป็นเจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๙

๗. เจ้าจอมจันทร์ (กำเนิดจากหม่อมเขียว)

๘. เจ้าหญิงคำค่าย (กำเนิดจากหม่อมคำ)

๙. เจ้าหญิงคำห้าง (กำเนิดจากหม่อมป้อม)

๑๐. เจ้าหญิงจันทรโสภา (กำเนิดจากแม่เจ้าทิพเกสร)

๑๑. เจ้าหญิงดารารัศมี (กำเนิดจากแม่เจ้าทิพเกสร) ได้เป็นพระราชชายาเจ้าดารารัศมีในรัชกาลที่ ๕

เจ้าหลวงอินทวิชยานนท์ ถึงแก่พิราลัย เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๑๔๔๐ ตรงกับเดือนยี่เหนือ แรม ๑๔ ค่ำ เวลา ๑๔.๒๕ น. รวมครองราชย์ ๒๗ ปี สิริชนมายุได้ ๘๐ พรรษา

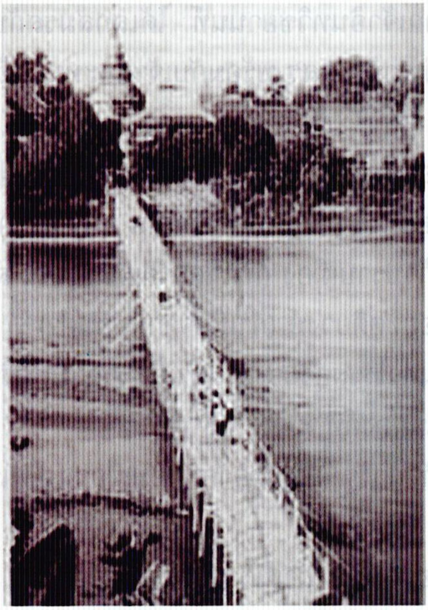

ขัวแตะข้ามแม่น้ำปิง

โรงเรียนชายวังสิงห์คำ (ปัจจุบันเป็นโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย)

สถานการณ์ในยุคของ พระเจ้าอินทวิชยานนท์

พระเจ้าอินทวิชยานนท์ ถือเป็นเจ้าหลวงประเทศราชเชียงใหม่องค์สุดท้าย ก่อนที่จะมีการรวมหัวเมืองประเทศราชต่างๆ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศสยามในปี พ.ศ. ๒๔๑๓ หลังจากเจ้ากาวิโลรสสุริยวงษ์ฯ (เจ้าชีวิตอ้าว) ถึงแก่พิราลัยไปใหม่ๆ และเป็นช่วงคาบเกี่ยวการขึ้นครองเมืองของอุปราชอินทนนท์และกำลังเตรียมจัดงานปลงพระศพของเจ้าชีวิตอ้าวอยู่นั้น มีพวก พม่า-ลื้อ-เขิน จากเชียงตุง อพยพมาอยู่ที่เชียงแสน และพวกเงี้ยวจากเมืองหมอกใหม่ก็อพยพมาร่วมสมทบอีก รวมประมาณ ๕๐๐ คน เจ้าอินทวิชยานนท์จึงแต่งคนให้ไปเจรจาให้พวกเงี้ยว ลื้อ เขิน เหล่านั้นถอยออกไป หากไม่ออกไปก็ต้องยอมขึ้นต่อการบังคับบัญชาของเจ้าเมืองเชียงรายและเจ้าเมืองเชียงใหม่ แต่พวกเงี้ยว ลื้อ เขิน เหล่านั้นยังคงดื้อดึงอยู่ในเชียงแสนต่อไป โดยไม่ยอมขึ้นต่อประเทศสยาม และยิ่งกว่านั้นยังมีพวกเงี้ยวและลื้อจากเมืองหมอกใหม่ยังยกกองกำลังเข้ามาปล้นทรัพย์สินและเผาบ้านเรือนเข้ามาถึงเขตเมืองเชียงใหม่จนถึงบ้านสะลวง หนองก๋าย และ ป่าแง (อำเภอแม่ริม) และยังลามไปถึงบ้านศรีงาม และร่มหลวง (ฟากตะวันออกแม่น้ำปิง) ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ ประมาณ ๓๐ กม. เท่านั้น การที่พวกเงี้ยวกล้าทำเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะความไม่พอใจที่เจ้ากาวิโลรสสุริยวงษ์ ไปต้อนผู้คนของเขามาอยู่ในเมืองเชียงใหม่เมื่อครั้งพระองค์ท่านยังมีชีวิตอยู่ ความทราบถึงอุปราชอินทนนท์จึงแต่งทัพต่าง ๆ ร่วมกับเจ้าหลวงวรญาณรังษี (ลำปาง) และเจ้าหลวงไชยลังกาพิศาลโสภาคุณ (ลำพูน) จัดกำลังดังนี้

- เจ้าหนานธัมมลังกา เจ้าอินทรส เจ้าหนานมหาเทพ และเจ้าน้อยปัญญา คุมกองกำลังเชียงใหม่ ๕,๐๐๐ คน
- เจ้าทนันไชย และพระยาวังซ้าย คุมกองกำลังลำปาง ๒,๐๐๐ คน
- เจ้าอินวิไชย และเจ้าน้อยมหายศ คุมกองกำลังลำพูน ๑,๐๐๐ คน

เมื่อกองกำลังผสม เชียงใหม่-ลำปาง-ลำพูน ๘,๐๐๐ คนไปปราบเสี้ยนหนามของแผ่นดิน จนพวกเงี้ยวแตกหนีพ้นเมืองเชียงใหม่ไปแล้วจึงยกทัพกลับ แต่พวกเงี้ยว ลื้อ เขิน ที่เชียงแสนก็เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงเวลา ๔ ปี ที่ถัดมา เจ้าอินทนนท์จึงมีหนังสือไปถึงเจ้าเมืองลำปาง-ลำพูน ให้ทราบถึงสถานการณ์ด้านเหนือ เจ้าอินทนนท์ จึงจัดกำลังคน ๑,๐๐๐ คน ให้พระยาอุตรการโกศล เจ้าน้อยเทพวัง เจ้าน้อยหน่อเมือง ส่วนลำปางจัดกำลัง ๑,๐๐๐ คน ให้เจ้าราชบุตร และเจ้าสุริยะ คุมกองกำลัง ทางลำพูนให้เจ้าน้อยมหายศ คุมกำลัง ๕๐๐ คน เข้ามาร่วมและได้ยกกำลัง ๒,๕๐๐ คน ไปขับไล่ผู้บุกรุกให้พ้นจากแผ่นดินสยามได้สำเร็จ

ความเป็นมาของราชตระกูลวงศ์เจ้าเจ็ดตน

• ประวิทย์ ตันตลานุกุล •

ในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๒ นครลำปางได้เกิดความไม่สงบและแตกแยกขึ้นในหมู่ชนชาวเมืองลำปาง ครั้งนั้นมีสมภารวัดนายางเป็นหัวหน้าคณะและสมภารวัดสามขา และวัดบ้านฟ่อน ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ได้ลาสิกขาออกมาเป็นเสนาซ้ายขวา ได้รวบรวมสมัครพรรคพวกไว้เป็นจำนวนมาก คิดแข็งเมืองต่อขุนเมืองทั้ง ๔ ของเมืองลำปางซึ่งประกอบด้วย แสนหนังสือ แสนเทพ นายเรือน และจะเรน้อย ความแตกแยกได้ขยายวงกว้างขึ้นตามลำดับจนขุนเมืองไม่สามารถจะควบคุมสถานการณ์ไว้ได้

ความทราบถึงท้าวมหายศ เจ้าผู้ครองนครลำพูน ท้าวมหายศ จึงได้ส่งกองทหารโดยการสนับสนุนของพม่าในเชียงใหม่ เข้ามาปราบปรามผู้ก่อการแข็งเมือง กองกำลังของสมภารสู้กองทัพของท้าวมหายศไม่ได้ จึงร่นถอยและแตกหนีไปตั้งหลักอยู่ที่วัดพระธาตุลำปางหลวง (อำเภอเกาะคา) กองทัพลำพูนได้ไล่ติดตามไปที่วัดพระธาตุลำปางหลวงเกิดรบสู้กันขั้นแตกหักที่วัดแห่งนี้ จนสมภารวัดและเสนาทั้งสองถูกยิงตายในสนามรบ ส่วนที่เหลือและรอดชีวิตก็หนีพ่ายไปคนละทิศละทาง ถือได้ว่าเป็นชัยชนะขั้นเด็ดขาดของท้าวมหายศแห่งลำพูน

หลังจากได้ปราบปรามพวกแข็งเมืองเรียบร้อยแล้ว จึงได้ตั้งฐานบัญชาการอยู่ที่วัดพระธาตุลำปางหลวง เพื่อคอยขูดรีดภาษีและข้าวของตลอดถึงเสบียงอาหารจากชาวบ้าน เพื่อบำรุงกองทัพ และใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงชาวเมืองจนเกิดความเดือดร้อนไปถ้วนหน้า กองทัพลำพูนยังได้แต่งตั้ง ๓ ทหารเอก ประกอบด้วย หาญฟ้าแมบ หาญฟ้างำ และหาญฟ้าฟื้นเข้าไปบังคับบรรดาขุนเมืองลำปางทั้งหมดให้ยอมจำนนและขึ้นต่อกองทัพ

ลำพูน เมื่อขุนเมืองลำปางไม่ยอมปฏิบัติตามจึงเกิดการต่อสู้กันขึ้น ทำให้ชาวเมืองและขุนเมืองเสียชีวิตไปหลายคน ที่รอดชีวิตมีท้าวลิ้นก่านและจะเรน้อย ซึ่งพาราษฎรหนีไปอยู่ตามเมืองต่างๆ เช่น เมืองลอง เมืองเมาะ เมืองต้า และประตูผา เป็นต้น ต่างเกรงกลัวต่ออำนาจของท้าวมหายศแห่งเมืองลำพูนอย่างที่สุด ไม่กล้าที่จะขัดขืนและต่อสู้

ถึงคราวกลียุคบ้านเมืองระส่ำระสายและขาดหลักชัย เขลางคนครหาสิ้นคนดีไม่ มีสมภารวัดแก้วชมภู ท่านมีลูกศิษย์มากมาย ท่านคิดจะกอบกู้บ้านเมืองให้พ้นจากอำนาจเด็ดขาดของกองทัพลำพูน จึงได้ซ่องสุมผู้คนและลูกศิษย์ไว้มากพอสมควรแล้วจึงส่งคนไปเจรจาเกลี้ยกล่อมอดีตขุนเมืองที่หนีไปอยู่ประตูผา คือ จะเรน้อย และท้าวลิ้นก่าน ให้กลับมารวมพลังต่อสู้ขับไล่กองกำลังลำพูนให้พ้นจากแผ่นดินแห่งเขลางนคร อดีตขุนพลทั้งสองได้ปฏิเสธที่จะร่วมด้วยไม่ยอมสู้กับกองกำลังของท้าวมหายศ เมื่อไม่มีใครกล้าที่จะรับหน้าที่เป็นหัวหน้ากอบกู้บ้านเมือง สมภารจึงคิดลาสิกขาออกมาเป็นหัวหน้าเสียเอง แต่ก็ถูกบรรดาลูกศิษย์ทั้งหลายขอร้องห้ามไว้ เมื่อคนระดับขุนเมืองเก่าไม่กล้าสู้ท่านสมภารจึงมองไปถึงนายบ้านคอกงัวคนหนึ่งชื่อ หนานติ๊บ หรือหนานทิพย์ ซึ่งมีความกล้าหาญและฝีมือเข้มเข็ง มีความชำนาญด้านการใช้ปืนและธนู อีกทั้งยังเป็นหมอคล้องช้างป่ามือฉมังอีกด้วย ซึ่งชาวบ้านเรียกเขาว่า “หนานติ๊บจ๊าง หรือ หนานทิพย์ช้าง” ท่านสมภารจึงให้คนไปเชิญนายบ้านคนนี้มาเจรจาดูโดยถามตรงๆ ว่า “สูจะรับหน้าที่เป็นหัวหน้ากอบกู้บ้านเมืองและขับไล่ข้าศึกชาวลำพูนได้หรือไม่” หนานทิพย์ช้างตอบอย่างแข็งขันทันทีโดยไม่หยุดคิด ว่า “ข้าศึกชาวลำพูนก็เดินดินกินข้าวแกงเหมือนพวกเรา เราหาเกรงกลัวไม่”

แผนการกอบกู้ชิงเมือง

เมื่อสมภารได้ฟังหนานทิพย์ช้างกล่าวรับหน้าที่เช่นนั้น ท่านสมภารจึงแต่งตั้งให้หนานทิพย์ช้างเป็น "เจ้าทิพย์เทพบุญเรือน" เป็นหัวหน้าคุมกองทัพลำปางเข้าเผด็จศึกกับกองกำลังท้าวมหายศ ที่วัดพระธาตุลำปางหลวง และให้เจ้าทิพย์เทพบุญเรือน เป็นคนคัดเลือกชาวบ้านผู้กล้าหาญและเข้มแข็งมาเป็นผู้ช่วยอีก ๓ คนด้วยตนเอง โดยแบ่งหน้าที่รับผิดขอบไว้ดังนี้

๑. เจ้าทิพย์เทพบุญเรือน (หนานทิพย์ช้าง) คุมกำลังพล ๓๐๐ คน เข้าด้านหน้า

๒. ให้หนานนันต๊ะสาร คุมกำลังพล ๑๐๐ คน ระวังด้านหลัง

๓. ให้หนานชัยพล คุมกำลังพล ๑๐๐ คน ระวังด้านขวา

๔. ให้น้อยไชยจิต คุมกำลังพล ๑๐๐ คน ระวังด้านซ้าย

ท่านสมภารวัดพระแก้วชมภู นอกจากจะเป็นคนกล้าหาญและรักชาติแล้ว ท่านยังเป็นนักโหราศาสตร์อีกด้วย ฤกษ์ยามการเคลื่อนทัพของหนานทิพย์ช้างเพื่อไปเปิดยุทธการกับกองกำลังท้าวมหายศ เริ่มขึ้นตามยามอุบากอง ได้เวลาออกเดินทางตามฤกษ์ ๒ ทุ่ม (๐๐-สองศูนย์ เร่งยาตราจะมีลาภสวัสดี) เคลื่อนออกจากเวียงดิน (เดิมเรียกบ้านคอกงัว บ้านเกิดของหนานทิพย์ช้าง ซึ่งต่อมาได้รับการสถาปนาเป็น "เวียงดิน" อยู่ทางเหนือของลำปาง)

กองกำลังของหนานทิพย์ช้างไปถึงพระธาตุลำปางหลวงค่อนข้างดึก และได้กระจายกำลังโอบล้อมวัดไว้อย่างหนาแน่น แล้วตัวของหนานทิพย์ช้างได้แอบคลานลอดผ่านท่อระบายน้ำเข้าไปในวัด เมื่อถึงชั้นในแล้วหนานทิพย์ช้างก็พบกับยามรักษาการณ์ จึงถามว่า "ท้าวมหายศเจ้าเมืองลำพูนอยู่ไหน" ยามตอบว่า "ท้าวมหายศอยู่ข้างใน ท่านเป็นใคร มาจากไหน" หนานทิพย์ช้างตอบว่า "ข้ามาจากลำพูน เจ้าแม่เทวี (หมายถึง ชายาของท้าวมหายศ) ใช้ให้

มาส่งหนังสือด่วน” ยามรักษาการณ์เชื่อว่าเป็นจริง จึงอนุญาตให้หนานทิพย์ช้างเข้าไปหาท้าวมหายศโดยลำพัง ในขณะที่ท้าวมหายศกำลังนั่งเล่นหมากรุกอยู่กับทหารคนสนิทที่มุมทิศตะวันตกเฉียงเหนือของวิหารหลวง เมื่อหนานทิพย์ช้างเห็นท้าวมหายศและแน่ใจว่าไม่ผิดตัว จึงคลานเข้าไปส่งหนังสือที่ปลอมมานั้นให้แก่ท้าวมหายศ เมื่อถวายหนังสือนั้นแก่ท้าวมหายศแล้วก็ถอยออกมาได้ระยะพอสมควร หนานทิพย์ช้างจึงชักปืนที่แอบซ่อนเข้าไปนั้นยิงท้าวมหายศทันที ท้าวมหายศถูกกระสุนปืนล้มลงตายคาที่ ส่วนหนานทิพย์ช้างได้อาศัยความมืดวิ่งหนีไปหาท่อระบายน้ำและมุดลอดออกมานำทหารบุกเข้าไปทันที ในขณะที่ทหารลำพูนไม่ทันตั้งตัว กองกำลังชาวลำปางได้ฆ่าทหารลำพูนตายเป็นจำนวนมาก ส่วนที่เหลือก็หนีตายไปทางเหนือ ชาวลำปางได้ไล่ติดตามไปอย่างกระชั้นชิดจนแน่ใจว่าทหารลำพูนได้หนีพ้นเขตแดนลำปางไปแล้วจึงยกกลับมายังวัดพระธาตุลำปางหลวงอีกครั้งหนึ่งเพื่อขอขมาพระธาตุลำปางหลวงที่ได้ล่วงเกินบุกรุกเข้ามาในยามวิกาล

เมื่อขับไล่กองกำลังท้าวมหายศแห่งเมืองลำพูนออกไปจากเขลางคนครสำเร็จแล้ว สมภารเจ้าวัดพระแก้วชมพู พร้อมด้วยประชาชนทุกหมู่เหล่าในลำปางพร้อมกันทำพิธีสรงน้ำมุรธาภิเษกให้เจ้าทิพย์เทพบุญเรือน (หนานทิพย์ช้าง) ขึ้นเป็น **“พระยาสุลวฦาไชยสงคราม”** เจ้าเมืองลำปาง ครองเมืองตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๒๗๕ ในฐานะเมืองอิสระ การที่ได้รับแต่งตั้งจากสมภารเจ้าและประชาชนถือว่ายังไม่เพียงพอ ไม่เป็นที่ยอมรับของกษัตริย์พม่า พระยาสุลวฦาไชยสงคราม จึงแต่งบรรณาการไปถวายและทูลเรื่องราวต่อกษัตริย์พม่า กษัตริย์พม่าจึงโปรดให้แต่งตั้งเป็น **“พระญาไชยสงคราม”** ครองเมืองลำปางต่อไป โดยไม่ขึ้นต่อเชียงใหม่และกรุงศรีอยุธยา พระยาสุลวฦาไชยสงคราม มีบุตรและธิดา กับเจ้าแม่ปิมปา รวม ๖ คน คือ

๑. เจ้าชายอ้าย (ถึงแก่กรรมเมื่อยังเยาว์)

๒. เจ้าชายแก้ว (ได้ครองเมืองแทนบิดา และเป็นต้นกำเนิดของเจ้าเจ็ดตน)

๓. เจ้านางคำ

๔. เจ้าชายคำภา

๕. เจ้าชายพ่อเรือน (ถึงแก่กรรมในการรบกับท้าวลิ้นก่านบุตรของเจ้าเมืองเก่า)

๖. เจ้านางกลม

พระยาสุลวฦๅไชยสงคราม ครองเมืองลำปางได้ ๒๗ ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๒๗๕ ถึง พ.ศ. ๒๓๐๒ จึงถึงแก่ทิวงคต จากนั้นขุนนางทั้งหลายจึงสถาปนาราชบุตร เจ้าชายแก้วขึ้นครองราชย์แทนบิดา แต่เจ้าชายแก้วขึ้นครองราชย์ไม่เป็นปกติสุขและเกิดความไม่สงบขึ้น เนื่องจากท้าวลิ้นก่านบุตรของเจ้าเมือเก่าที่หนีภัยไปอยู่ประตูผาเมื่อครั้งท้าวมหายศยึดครองเมืองนั้นยกกำลังมาปล้นและแย่งชิงเมืองคืน เจ้าชายแก้วและเจ้าชายพ่อเรือน (น้องชาย) สู้กำลังของท้าวลิ้นก่านไม่ได้ จึงหนีไปเมืองแพร่เพื่อตั้งหลักและปรับยุทธวิธีซ่องสุมกำลังคนให้มากขึ้น จากนั้นไม่นานจึงยกทัพกลับขึ้นมารบกับท้าวลิ้นก่านอีก แต่การรบครั้งที่สองก็เหมือนเดิม คือ สู้กำลังท้าวลิ้นก่านไม่ได้ เจ้าชายพ่อเรือน (น้องชาย) ถูกปืนตายในสนามรบเจ้าชายแก้วจึงหนีขึ้นไปเชียงใหม่เพื่อขอความช่วยเหลือจากโป่อภัยคามินีแม่ทัพพม่า พม่าจึงส่งเจ้าชายแก้วไปอยู่กรุงอังวะชั่วคราว จากนั้นไม่นานพระเจ้ากรุงอังวะจึงสั่งให้กองทัพหัวเมืองน้อยใหญ่ทั้งหลายไปตีเมืองลำปางและจับท้าวลิ้นก่านฆ่าเสีย และคืนเมืองให้เจ้าชายแก้วเสวยเมืองต่อ โดยพระเจ้าอังวะได้สถาปนาให้เจ้าชายแก้วเป็น **"เจ้าฟ้าชายแก้ว"** ครองนครลำปางต่อไปในปี พ.ศ. ๒๓๐๗ เจ้าฟ้าชายแก้ว มีชื่อเต็มว่า **"เจ้าฟ้าสิงหราชธานี เจ้าฟ้าหลวงชายแก้ว"** มีบุตรและธิดากับแม่เจ้าจันทา รวม ๑๐ คน เป็นชาย ๗ หญิง ๓ และถือว่าเป็นต้นกำเนิดเจ้าเจ็ดตนและ

เป็นต้นตระกูลของ ณ เชียงใหม่, ณ ลำพูน และ ณ ลำปาง ส่วนเชื้อสายของเจ้าเจ็ดตนที่ไปอยู่ทางเชียงรายจะใช้นามสกุลเป็น "เชื้อเจ็ดตน" ตราบเท่าทุกวันนี้ ราชบุตรและราชธิดาของเจ้าฟ้าหลวงชายแก้วและแม่เจ้าจันทามีดังต่อไปนี้

๑. เจ้ากาวิละ เกิด ปี พ.ศ. ๒๒๘๕
ครองเมืองลำปาง ปี พ.ศ. ๒๓๑๗
ครองเมืองเชียงใหม่ ปี พ.ศ. ๒๓๒๔-๒๓๕๘

๒. เจ้าคำสม เกิดปี พ.ศ. ๒๒๘๗
ครองเมืองลำปาง ต่อจากพระเจ้ากาวิละ ปี พ.ศ. ๒๓๑๘-๒๓๓๖

๓. เจ้าธัมมลังกา เกิด ปี พ.ศ. ๒๒๘๙
ครองเมืองเชียงใหม่ต่อจากเจ้ากาวิละ ปี พ.ศ. ๒๓๕๙-๒๓๖๔

๔. เจ้าดวงทิพ เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๒๙๑
ครองเมืองลำปาง ต่อจากเจ้าคำสม ปี พ.ศ. ๒๓๓๗

๕. พระนางศรีอโนชา เกิดปี พ.ศ. ๒๒๙๓
ได้เป็นพระชายากรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทฯ มีพระราชธิดา ๑ องค์ ชื่อว่า เจ้าหญิงพิกุลทอง (ชาวเหนือเรียกว่า แม่เจ้าครอกศรีอโนชา)

๖. พระนางศรีวัณณา เกิดปี พ.ศ. ๒๒๙๕ เสียชีวิตตั้งแต่เล็ก

๗. เจ้าหมูหล้า เกิดปี พ.ศ. ๒๒๙๗
ได้เป็นอุปราชนครลำปาง เสียชีวิตที่อยุธยา ปี พ.ศ. ๒๓๕๘ อายุได้ ๖๑ ปี

๘. เจ้าคำฝั้น เกิดปี พ.ศ. ๒๒๙๙
ครองเมืองเชียงใหม่ปี พ.ศ. ๒๓๖๖-๒๓๖๘
ชาวเมืองเรียกเจ้า "หลวงเศรษฐี"

๙. พระนางศรีบุญทัน เกิดปี พ.ศ. ๒๓๐๑

๑๐. เจ้าบุญมา เกิดเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๓๐๓
เป็นเจ้าผู้ครองนครลำพูนที่ ๒

เจ้าหลวงนครเชียงใหม่ ปี ๒๓๒๔-๒๔๘๒

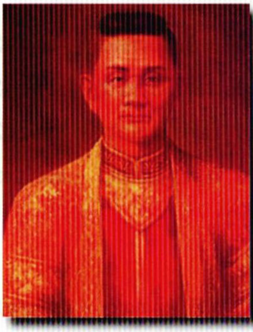

พระเจ้ากาวิละ
(พ.ศ. 2324 - 2358)

เจ้าหลวงธัมมลังกา
(พ.ศ. 2359 - 2364)

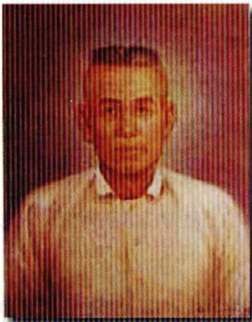

เจ้าหลวงเสฏฐีคำฝั้น
(พ.ศ. 2364 - 2366)

พระเจ้าพุทธวงศ์
(พ.ศ. 2368 - 2389)

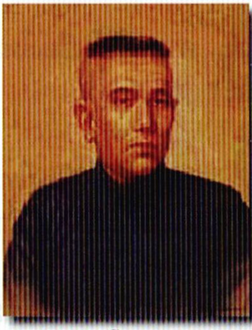

พระเจ้ามโหตรประเทศ
(พ.ศ. 2390 - 2397)

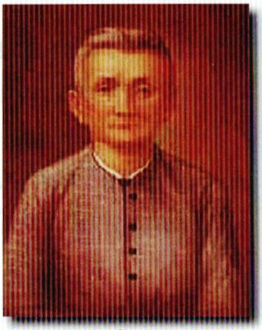

พระเจ้ากาวิโลรศสุริยวงศ์
(พ.ศ. 2399 - 2413)

พระเจ้าอินทวิชยานนท์
(พ.ศ. 2413 - 2440)

พระเจ้าอินทวโรรสสุริยวงษ์
(พ.ศ. 2444 - 2452)

พลตรีเจ้าแก้วนวรัฐฯ
(พ.ศ. 2452 - 2482)

เจ้าหลวงนครเชียงใหม่ ปี ๒๓๒๔ – ๒๔๘๒

พระเจ้ากาวิละ ครองเมืองเชียงใหม่ ช่วง พ.ศ. ๒๓๒๔ - ๒๓๕๘
พระยาธรรมลังกา ครองเมืองเชียงใหม่ ช่วง พ.ศ. ๒๓๕๙ - ๒๓๖๔
พระยาคำฝั้น ครองเมืองเชียงใหม่ ช่วง พ.ศ. ๒๓๖๖ - ๒๓๖๘
พระยาพุทธวงศ์ ครองเมืองเชียงใหม่ ช่วง พ.ศ. ๒๓๖๘ - ๒๓๘๙
(เป็นบุตรของพ่อเรือนซึ่งเป็นน้องชายของเจ้าชายแก้ว)

พระเจ้ามโหตรประเทศ ครองเมืองเชียงใหม่ ช่วง พ.ศ. ๒๓๙๐ - ๒๓๙๗
(เป็นบุตรของพระยาธรรมลังกา)

พระเจ้ากาวิโลรสสุริยะวงศ์ ครองเมืองเชียงใหม่ ช่วง พ.ศ. ๒๓๙๙ - ๒๔๑๓
(เป็นบุตรของพระเจ้ากาวิละ)

พระเจ้าอินทวิชยานนท์ ครองเมืองเชียงใหม่ ช่วง พ.ศ. ๒๔๑๓ - ๒๔๔๐
(เป็นบุตรมหาพรหมคำคง หรือ หลานพระยาคำฝั้น)

พระเจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์ ครองเมืองเชียงใหม่ ช่วง พ.ศ. ๒๔๔๔ - ๒๔๕๒
(เป็นบุตรของพระเจ้าอินทวิชยานนท์)

พลตรีเจ้าแก้วนวรัฐ ครองเมืองเชียงใหม่ ช่วง พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๔๘๒
(เป็นบุตรของพระเจ้าอินทวิชยานนท์)

พระยาคำฝั้น เจ้าหลวงเชียงใหม่ องค์ที่ ๓ มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า **"เจ้าหลวงเศรษฐี"** ขึ้นครองเมืองเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๖ ในขณะที่มีอายุได้ ๖๗ ปี ครองเมืองได้เพียง ๒ ปี จึงถึงแก่พิราลัย ในปี พ.ศ. ๒๓๖๘ รวม อายุได้ ๖๙ ปี มีพระชายา และหม่อม ๑๙ ท่าน บุตรธิดา ๔๔ ท่าน บุตรคนที่ ๙ ชื่อ เจ้ามหาพรหมคำคง เป็นบิดาของเจ้าอินทวิชยานนท์ ท่านมีศักดิ์เป็นปู่ของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในรัชกาลที่ ๕

ต้นกำเนิดของเชื้อสายราชตระกูลวงศ์ "เจ้าเจ็ดตน"

- พระญาสุลวฦๅชัยสงคราม (หนานพิพย์ช้าง) / แม่เจ้าปิมปา
  - เจ้าชายอ้าย
  - เจ้าชายแก้ว
    - แม่เจ้าจันทา
      - เจ้ากาวิละ เจ้าหลวงเชียงใหม่ องค์ที่ ๑
      - เจ้าคำสม ครองเมืองลำปาง องค์ที่ ๒
      - เจ้าธัมมลังกา เจ้าหลวงเชียงใหม่ องค์ที่ ๒
      - เจ้าดวงทิพย์ ครองเมืองลำปาง องค์ที่ ๓
      - พระนางศรีอโนชา พระชายากรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทฯ
      - พระนางศรีวัณณา เสียชีวิตตั้งแต่ยังเล็ก
      - เจ้าหมูหล้า เป็นอุปราชเมืองลำปาง
      - เจ้าคำฝั้น เจ้าหลวงเชียงใหม่ องค์ที่ ๓
      - พระนางศรีบุญทัน เสียชีวิตตั้งแต่ยังเล็ก
      - เจ้าบุญมา เจ้าผู้ครองนครลำพูน องค์ที่ ๒
  - เจ้านางคำ
  - เจ้าชายคำภา
  - เจ้าชายพ่อเรือน
    - เจ้าหลวงพุทธวงศ์ เจ้าหลวงองค์ที่ ๔
  - เจ้านางกลม

หมายเหตุ เจ้าชายแก้ว มีบุตร-ธิดา ๑๐ คน ชาย ๗ หญิง ๓ คือที่มาของ "เจ้าเจ็ดตน" และเป็นที่มาของสายสกุล ณ เชียงใหม่ ณ ลำปาง และ ณ ลำพูน และ เชื้อเจ็ดตน

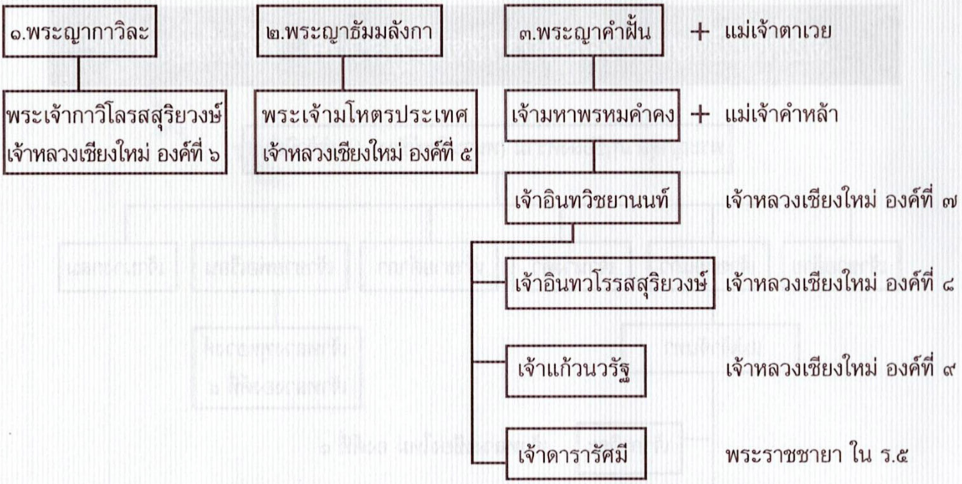

(ดูหน้า ๒๕)

หมายเหตุ **พระญาคำฝั้น** เจ้าหลวงองค์ที่ ๓ มีพระราชชายา ๑๙ ท่าน บุตร-ธิดา ๔๔ ท่าน เจ้ามหาพรหมคำคง เป็นบุตรคนที่ ๙ เจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงองค์ที่ ๗ มีพระชายา ทั้งเจ้าและหม่อม ๗ ท่าน และบุตร-ธิดา รวม ๑๑ ท่าน

มูลนิธิพระสถูปพระเจ้าอินทวิชยานนท์

มูลนิธิพระสถูปพระเจ้าอินทวิชยานนท์ จดทะเบียนตั้งแต่วันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๔ มีคณะกรรมการ ดังต่อไปนี้

๑.	ดร.เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่	ประธานกรรมการ
๒.	นายภาคินัย ณ เชียงใหม่	กรรมการ
๓.	นางวันเพ็ญ ณ เชียงใหม่	รองประธานกรรมการ
๔.	นายกิจจาย ชัยอาจ	กรรมการและเลขานุการ
๕.	นายชิติพัทธ์ โพธิ์รักษา	กรรมการและเหรัญญิก
๖.	นายพงศ์เดช ณ ลำพูน	กรรมการ
๗.	นายบัญชา วงศ์ดาราวรรณ	กรรมการ

ดร.เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่
ประธานมูลนิธิพระสถูปพระเจ้าอินทวิชยานนท์

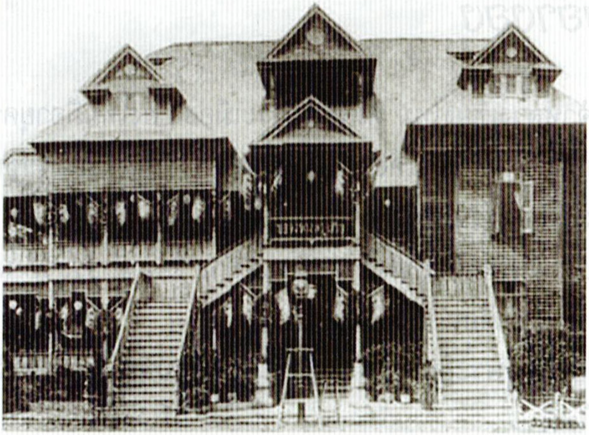

คุ้มหลวงริมแม่น้ำปิง ที่ประทับของเจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๙ อยู่ที่ถนนวิชยานนท์ และเป็นมรดกของเจ้าหญิงบัวทิพย์ ซึ่งเจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ได้เติบโตขึ้นจากคุ้มนี้ ก่อนจะมีการขายและถูกรื้อแล้วสร้างเป็นตลาดนวรัฐ เชียงใหม่

ตลาดนวรัฐ เชียงใหม่ในอดีต

หนังสืออ้างอิง

๑. หนังสือเจ้าหลวงเชียงใหม่ พิมพ์ในวาระเมืองเชียงใหม่มีอายุครบ ๗๐๐ ปี

๒. พระราชประวัติกษัตริย์แห่งล้านนา พิมพ์ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ คุณแม่ละมัย สุวรรณเรืองศรี

๓. หนังสือบรรดาเจ้านายเชียงใหม่-ลำพูน-ลำปาง และประวัติ-ผลงาน ของ ดร.เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่

๔. บันทึกเกี่ยวกับกู่พระอิฐของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ โดย ดร.เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่

๕. ตำนานพระบรมธาตุลำปางหลวง พิมพ์ปี พ.ศ. ๒๕๔๑

๖. หนังสือพิมพ์ "พลเมืองเหนือ" ฉบับวันที่ ๕-๑๘ เมษายน ๒๕๔๗ หน้า ๓๘

เจ้าภาพผู้จัดพิมพ์หนังสือครั้งที่ ๒ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

๑. กลุ่มลูกหลานสืบสายสกุลเจ้าเจ็ดตน	๒,๕๐๐.- บาท
๒. อินทนนท์กอล์ฟ + รีสอร์ท	๕,๐๐๐.- บาท
๓. สโมสรไลออนส์เชียงใหม่ ภูพิงค์	๒,๕๐๐.- บาท
๔. สโมสรไลออนส์เชียงใหม่ อินทนนท์	๒,๕๐๐.- บาท
๕. สโมสรไลออนส์เชียงใหม่ สารภี	๒,๕๐๐.- บาท
๖. บริษัท ผึ้งน้อยเบเกอรี่ จำกัด	๒,๕๐๐.- บาท
๗. บริษัท หอหมั้นเมือง จำกัด	๒,๕๐๐.- บาท
๘. สมาคมไทย - เยอรมัน	๒,๕๐๐.- บาท
รวม	**๒๒,๕๐๐.- บาท**

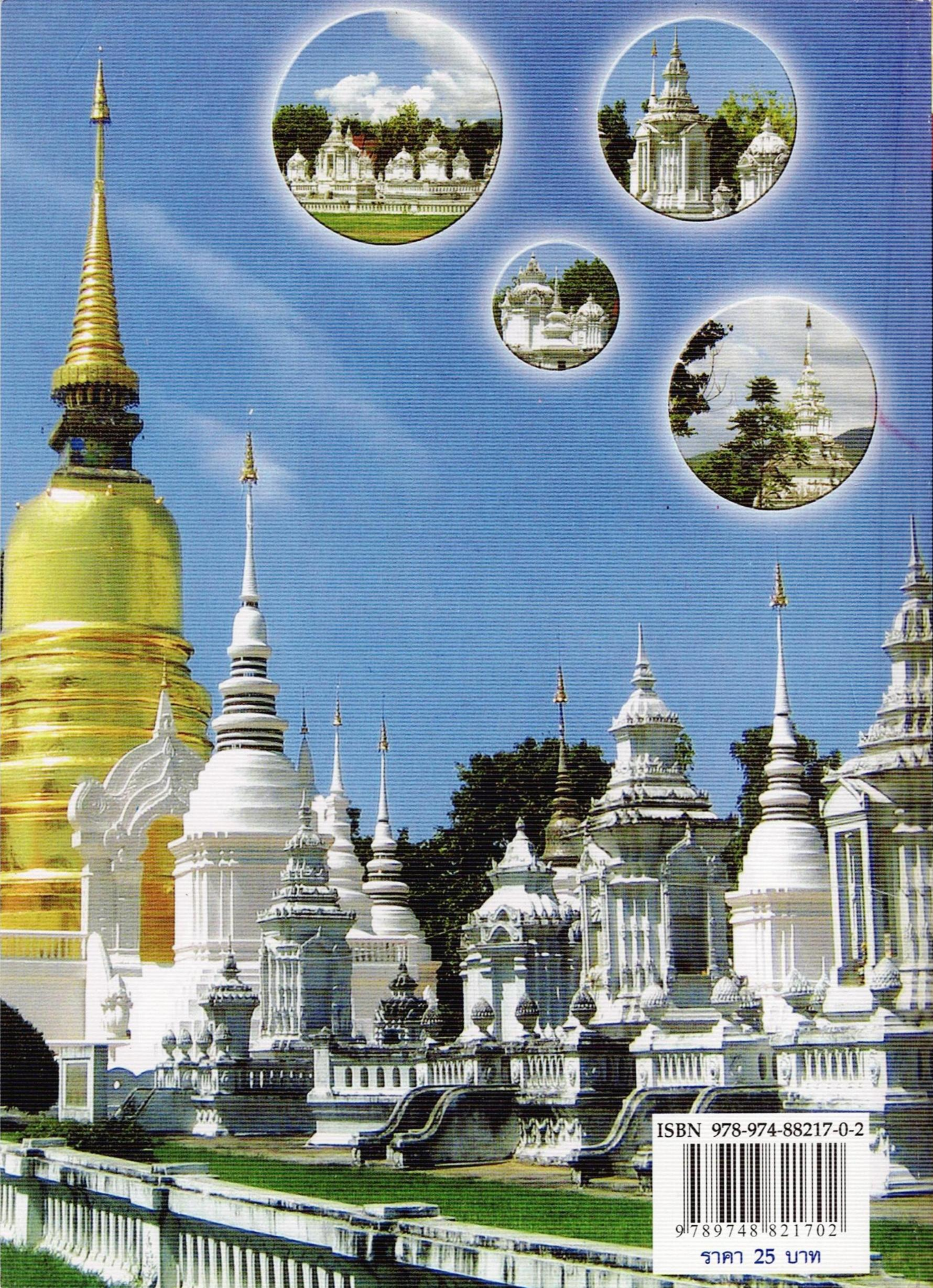

ISBN 978-974-88217-0-2
9789748821702

ราคา 25 บาท